

**RAPORT NAȚIONAL
PRIVIND EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNTRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI**

București
6 martie 2002

Colectivul de elaborare:

Liliana Coica
Valentina Conțescu
Doina Dimitriu
Cristina Ilinca
Florentina Negruțiu

Cuprins

I. Abordarea problematicii egalității de șanse și tratament între femei și bărbați

1. Pe plan internațional / 2
2. Pe plan european / 3
3. Pe plan național / 4

II. Femeile și bărbații din România - realități ale prezentului -

1. Viața economică / 6
2. Viața de familie / 7
3. Viața publică și participarea la decizie / 8
4. Conștiința publică / 9

III. Egalitatea între femei și bărbați - o șansă pentru România -

- Concluzii și propuneri / 11

Motto

“Egalitatea de gen trebuie să constituie un obiectiv central al oricărei democrații care dorește să ia măsuri ca opiniile femeilor și bărbaților să se bucure de aceeași greutate și influență. A milita pentru drepturi reale pentru femei înseamnă să tindem către o societate care să dea dovadă de generozitate și de o toleranță care poate crea drepturi cetățenești depline și egale pentru toți.”

Glenys Kinnock - membră a Parlamentului European

I. ABORDAREA PROBLEMATICII EGALITĂȚII DE ȘANSE ȘI TRATAMENT ÎNTRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

1. Pe plan internațional

Promovarea constantă, sistematică și concertată a principiului egalității de șanse între femei și bărbați, în accepțiunea actuală a noțiunii, constituie o preocupare de dată relativ recentă pentru comunitatea internațională, deși diferite aspecte ale egalității între femei și bărbați au fost evocate prin mai multe declarații sau tratate internaționale, respectiv prin:

- Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948);
- Convenția asupra drepturilor politice ale femeii (1952),
- Convenția asupra cetățeniei femeii căsătorite (1957),
- Convenția privind consimțământul la căsătorie, vârsta minimă pentru căsătorie și înregistrarea căsătoriilor (1962);
- Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (1966);
- Pactul internațional privind drepturile civile și politice (1966);
- Declarația privind eliminarea discriminării față de femei (1967).

Se poate spune că recunoașterea legală și încercarea de protejare a drepturilor femeilor la nivel internațional a debutat în anul 1919, o dată cu adoptarea Convenției nr. 3 privind protecția maternității. Prin adoptarea acestei convenții, Organizația Internațională a Muncii a devenit prima instituție internațională care a adoptat norme cu putere juridică în favoarea drepturilor femeilor și, prin aceasta, implicit în favoarea egalității de șanse între femei și bărbați.

Noțiunile de egalitate de șanse și egalitate de tratament au început să fie utilizate în anul 1958, când Organizația Internațională a Muncii a adoptat Convenția nr. 111 privind discriminarea în domeniul forței de muncă și exercitării profesiei. Aceste noțiuni au continuat însă să fie utilizate pentru multă vreme doar în domeniul relațiilor de muncă, referindu-se în principal la angajare, condiții de promovare, formare profesională, concediere.

Un nou mod de abordare, la nivel internațional, a egalității de șanse între femei și bărbați a început după ce Adunarea Generală a O.N.U. a proclamat prima Decadă a femeilor “*Egalitate, Dezvoltare, Pace*”, în perioada 1975-1985 și în special o dată cu recunoașterea drepturilor femeii ca parte inalienabilă a drepturilor omului, la data de 18 decembrie 1979, când Organizația Națiunilor Unite a adoptat *Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW)*.

Ratificarea Convenției, prin care s-au stabilit drepturile sociale, economice și politice ale femeilor, a constituit un prim pas în promovarea efectivă a egalității de șanse între femei și bărbați în toate domeniile de activitate, întrucât statele s-au angajat să elaboreze legi noi și să aplice măsuri și acțiuni speciale care să permită modificarea structurilor sociale și culturale care perpetuează formele de discriminare. Pentru a se evalua progresele realizate, statele prezintă periodic rapoarte structurii specializate din cadrul O.N.U.

Calea deschisă o dată cu declararea primei Decade a femeilor – „*Egalitate, Dezvoltare, Pace*“, a fost urmată de o serie de acțiuni menite să contribuie la îmbunătățirea continuă a statutului femeilor, astfel încât, într-o perioadă de numai 20 de ani, s-au organizat patru Conferințe mondiale privind condiția femeilor în lume.

La cea mai recentă dintre ele – Conferința de la Beijing, din 1995 – reprezentanții a peste 180 de state au adoptat 2 documente fundamentale:

- *Declarația conținând angajamentele țărilor participante și*
- *Platforma pentru Acțiune*

care au adus în atenția opiniei publice 12 domenii considerate critice pentru condiția femeilor și au propus măsuri concrete, pe plan internațional și național. Guvernele țărilor participante s-au angajat să aplice toate măsurile necesare pentru îmbunătățirea condiției femeilor care să garanteze realizarea egalității *de facto* între femei și bărbați.

Anul 2000 a constituit un moment de referință în analiza și evaluarea acțiunilor de promovare a egalității între femei și bărbați la nivel mondial, prin organizarea unei sesiuni extraordinare a Adunării Generale a ONU cu tema „*Femeile în anul 2000. Egalitate între sexe, dezvoltare și pace pentru secolul XXI*“, prilej cu care țările au prezentat rapoartele referitoare la stadiul aplicării Platformei pentru Acțiune, în cadrul sesiunii speciale „*Beijing + 5*“.

Concluziile acestei importante reuniuni internaționale prevăd consolidarea și continuarea măsurilor aplicate de către statele lumii pentru asigurarea realizării *de facto* a egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați.

2. Pe plan european

Preocuparea Consiliului Europei „de a realiza o uniune mai strânsă între membrii săi, cu scopul de a proteja și promova idealurile și principiile care sunt patrimoniul lor comun și de a favoriza progresul lor economic și social, în special prin apărarea și dezvoltarea drepturilor omului și libertăților fundamentale“, s-a materializat de-a lungul timpului în numeroase instrumente juridice europene, esențiale pentru promovarea principiului egalității între femei și bărbați fiind:

- *Convenția europeană pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale (1950) și Protocoalele adiționale;*
- *Carta socială europeană (1961);*
- *Carta socială europeană revizuită (1996).*

Egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați se regăsește și în Tratatul Uniunii Europene (Tratatul de la Maastricht, în vigoare din 1993), în legislația secundară - directivele comunitare cu privire la egalitatea între femei și bărbați -, la care se adaugă jurisprudența Curții de Justiție de la Luxemburg.

O dată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Amsterdam (1999), Uniunea Europeană s-a angajat decisiv să promoveze egalitatea între femei și bărbați (*gender equality*) și să integreze egalitatea de gen la toate nivelurile și în toate activitățile comunitare (*gender mainstreaming process*). Astfel, promovarea egalității între femei și bărbați se regăsește ca obiectiv specific în cuprinsul Tratatului, fiind prevăzut în Partea 1 – Principii, la articolul 3.2, iar prin articolul 13 se stabilește necesitatea de a se întreprinde acțiuni concrete pentru combaterea discriminării după criteriul de sex.

Statele Membre ale Uniunii Europene au adoptat recent *Agenda socială europeană*, al cărei obiectiv prioritar îl constituie modernizarea modelului social european. Un element fundamental al acestuia îl constituie promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați.

Strategia Comunitară pentru Egalitatea de Gen (2001-2005) urmărește să îmbine integrarea perspectivei de gen în toate politicile și programele Uniunii Europene, concomitent cu promovarea acțiunilor specifice în favoarea femeilor.

Cele 5 obiective majore ale Strategiei se referă la:

1. *egalitatea în viața economică;*
2. *participarea egală la procesul decizional;*
3. *egalitatea în viața socială;*
4. *egalitatea în viața civilă;*
5. *schimbarea rolurilor tradiționale și depășirea stereotipiilor de gen.*

Principalele instrumente avute în vedere pentru realizarea obiectivelor menționate sunt:

- aplicarea planurilor pentru egalitatea de gen;
- introducerea legislației specifice problematicii egalității de șanse;
- abordarea integratoare a egalității de gen, cu scopul de a produce schimbări structurale ale societății.

2. Pe plan național

Legislația națională, în primul rând Constituția României, afirmă egalitatea între cetățenii săi, fără deosebire de sex, și în principiu nu conține norme discriminatorii după acest criteriu.

Deși societatea civilă – și în special asociațiile care militează pentru drepturile femeilor – a semnalat de mai multă vreme inegalitățile existente în fapt între femeile și bărbații din România, instituțiile publice au abordat problematica egalității de gen doar în cadrul procesului de negociere în vederea aderării la Uniunea Europeană, îndeplinirea standardelor în acest domeniu constituind unul dintre criteriile de aderare.

Evaluarea stadiului aplicării *acquis*-ului comunitar privind egalitatea are la bază standardele stabilite prin:

- *Directiva 75/117/CEE privind aplicarea principiului egalității de remunerație pentru femei și bărbați;*
- *Directiva 76/207/CEE privind aplicarea principiului egalității de tratament între femei și bărbați în privința accesului la angajare, formare profesională și promovare, precum și în ceea ce privește condițiile de muncă;*
- *Directiva 92/85/CEE privind introducerea măsurilor de încurajare a îmbunătățirii securității și sănătății în muncă a lucrătoarelor gravide, lăuze sau care alăptează;*
- *Directiva 97/80/CEE privind sarcina probei în cazurile de discriminare pe bază*

- de sex;
- *Directiva 79/7/CEE privind aplicarea progresivă a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale;*
  - *Directiva 86/613/CEE privind aplicarea principiului egalității de tratament între bărbații și femeile care execută o activitate independentă, inclusiv agricolă, precum și a protecției maternității;*
  - *Directiva 96/34/EC referitoare la concediul parental.*

Pornind de la constatarea că, deși legiferat, principiul egalității între femei și bărbați nu este pe deplin respectat, primele măsuri luate în vederea transpunerii *acquis*-ului comunitar au fost cele instituționale. În cadrul Ministerului Muncii și Solidarității Sociale, a fost înființat *Departamentul pentru coordonarea strategiilor privind drepturile femeii și de elaborare a politicilor familiale* care, ulterior, a fost transformat în *Direcția pentru egalitate de șanse între femei și bărbați*. De asemenea, a fost înființată *Comisia consultativă interministerială în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați – CODES*, precum și *Subcomisia pentru Oportunități Egale* care funcționează în cadrul Comisiei parlamentare pentru Integrare Europeană.

Programul de guvernare conține angajamentul actualului Guvern de a lua următoarele măsuri specifice:

- *adoptarea și urgentarea aplicării Planului Național de Acțiune pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați;*
- *modificarea proiectului Legii privind egalitatea de șanse între femei și bărbați și reintroducerea lui în procedurile parlamentare;*
- *aplicarea principiului egalității de tratament între bărbați și femei în privința accesului la angajare, formare profesională și promovare, a condițiilor de muncă;*
- *constituirea Agenției Naționale pentru Egalitatea de Șanse, organism independent de promovare a principiului egalității de tratament între bărbați și femei, având rol de monitorizare a aplicării prevederilor directivelor comunitare;*
- *elaborarea proiectului de Lege privind protecția maternității.*

Angajamentele asumate de România în acest domeniu au fost analizate de Uniunea Europeană, observațiile și recomandările formulate referindu-se la:

- *urgentarea aplicării constante a principiului egalității de șanse;*
- *adoptarea acțiunilor pozitive pentru integrarea egalității de gen la toate nivelurile, în special în ceea ce privește educația, formarea profesională, promovarea egalității de oportunități și lupta împotriva violenței față de femei;*
- *înființarea unui organism național pentru implementarea și monitorizarea egalității de șanse;*
- *elaborarea unui plan de măsuri pentru o mai mare conștientizare a opiniei publice cu privire la problematica egalității de tratament;*
- *necesitatea asigurării finanțării adecvate pentru aplicarea măsurilor în favoarea egalității de gen.*

Raportul de țară pe 2001 al Comisiei Europene remarca faptul că progresul lent în transpunerea *acquis*-ului privitor la egalitatea de tratament între femei și bărbați constituie o cauză de îngrijorare. Referindu-se în mod special la *Capitolul 13 – Politici sociale și de ocupare*, Raportul subliniază că *Planul Național de Acțiune* nu pare să fi fost urmat de nici o acțiune concretă, proiectul *Legii privind egalitatea de șanse* se află în Parlament din 1998 și calendarul legislativ este neclar.

Criticile organismelor europene se alătură celor ale societății civile din România cu privire la perpetuarea inegalității de șanse și tratament între femei și bărbați. Deși legiferată în România de câteva decenii, egalitatea cetățenilor fără deosebire de sex este departe de a fi realizată în toate aspectele vieții publice și private, lăsând cale deschisă discrepanțelor bazate pe apartenența la un sex. Necunoașterea de către opinia publică a inegalităților de gen face necesară evaluarea situației reale pe baza unor date obiective.

Deși insuficiente pentru a permite o analiză comparativă de detaliu cu privire la situația bărbaților și a femeilor din România, studii și cercetări recente, bazate pe datele statistice oficiale, relevă existența unor substanțiale diferențe între normele legale și punerea lor în practică.

II. FEMEILE ȘI BĂRBAȚII DIN ROMÂNIA – REALITĂȚI ALE PREZENTULUI

1. Viața economică

Datele statistice anuale consemnează diferențe substanțiale între situația femeilor și bărbaților, iar compararea datelor în timp relevă că diferențele pe plan economic dintre situația femeilor și a bărbaților au o tendință de creștere.

Datele din ultimii 50 de ani arată că, în ansamblul populației, procentul femeilor s-a situat în medie peste 50%. Dacă în domeniul ocupării, la sfârșitul anului 1999, femeile reprezentau 46,2% din totalul populației ocupate¹, ceea ce relevă totuși o tendință de diminuare a diferențelor, alte date vin să completeze și să nuanțeze această imagine. Salariile din sectoarele în care proporția femeilor este majoritară în rândul angajaților sunt mai mici decât cele ale bărbaților care dețin ponderea. Salariile din sectoarele bugetare, în care peste 2/3 din personal sunt femei, se situează sub nivelul mediu pe economie. Conform datelor din anul 1999, femeile lucrează majoritar în următoarele domenii ale economiei naționale:

- sănătate și asistență socială (78,8%);
- activități financiare, bancare și de asigurări (71,3%);
- învățământ (69,5%);
- hoteluri și restaurante (66%);
- comerț (55,4%);
- poștă și telecomunicații (53,9%);
- agricultură (50,4%).

Întrucât de-a lungul anilor procentele de mai sus au suferit modificări ne semnificative, se poate afirma că în mod tradițional în aceste domenii de activitate lucrează în majoritate femei.

---

¹ – Datele statistice sunt reproduse după Anuarul Statistic pe anul 2000

Cum au fost recompensate în anul 1999 persoanele ocupate? Salariile medii brute prezentate în tabelul următor sunt semnificative:

Activitatea	Salariul mediu brut (lei)			
	Bărbați	Femei	Diferența	
			Lei	%
Sănătate și asistență socială	2.171.000	2.000.094	-170.096	9,2
Activitățile financiare, bancare și de asigurări	5.420.000	4.898.021	-521.979	9,0
Învățământ	1.779.337	1.575.764	-223.573	8,8
Hoteluri și restaurante	1.407.086	1.244.829	-162.257	8,8
Comerț	1.574.186	1.270.449	-303.737	8,0
Poștă și telecomunicații	3.730.949	3.343.338	-387.611	8,9
Agricultură	1.616.362	1.545.109	-71.253	9,5
Industrie	2.379.129	1.736.018	-643.111	7,2

Este evident că salariile femeilor sunt constant mai mici decât cele ale bărbaților chiar și în domeniile de activitate în care ponderea lor este de peste 50%, media diferenței dintre ele fiind de 8,5%. Deoarece nu sunt publicate date statistice privind cuantumul pensilor, putem deduce însă că diferențele dintre salariile bărbaților și ale femeilor, sistematic în defavoarea acestora din urmă, se conservă și se transmit și pensilor, deducția fiind valabilă, de altfel, pentru toate drepturile de asigurări sociale care se calculează în funcție de salariul individual.

Alți indicatori statistici relevă importante disparități între femei și bărbați în privința accesului la promovare și carieră. Astfel, în categoria conducătorilor și funcționarilor superiori din administrația publică și din unitățile economico-sociale, numărul femeilor era, în 1997, de peste două ori mai mic decât cel al bărbaților, iar în 1999 discrepanța a crescut, numărul femeilor fiind acum de peste 3 ori mai mic. În 1997, femeile erau preponderente în grupul de funcționari administrativi (72,8%), lucrători operativi în servicii și comerț (72,3%), tehnicieni, maiștri și asimilați (62,2%), agricultori și lucrători calificați în agricultură, silvicultură și pescuit (50,4%), situație care a rămas aproape neschimbată și în anul 1999. În general, femeile sunt prezente cu precădere în domeniile de activitate cu nivel scăzut de salarizare.

În schimb, bărbații nu sunt încurajați să ocupe posturi considerate prin tradiție ocupate de femei, cum ar fi: educatoare, baby-sitter, asistente medicale, femeie de serviciu, secretară etc. limitându-se astfel accesul lor pe piața muncii.

Din analiza datelor statistice rezultă că femeile reprezintă o categorie de populație mai vulnerabilă la efectele tranziției, caracterizată printr-o rată crescută a șomajului de lungă durată, prin limitarea accesului la locuri de muncă (în general) și la locuri de muncă bine plătite (în special), prin creșterea participării la economia subterană, care nu asigură accesul la sistemul de securitate socială.

2. Viața de familie

În privința vieții de familie, o primă discriminare este conținută în Codul familiei, actul normativ care instituie reguli fundamentale în acest domeniu, și prin care este stabilită vârsta minimă la care partenerii își pot asuma responsabilitatea constituirii unei familii, care este diferită pentru fete și pentru băieți: fetele se pot căsători de la 16 ani, iar cu aviz medical și de la 15 ani, în timp ce băieții se pot căsători de la 18 ani, după ce au obținut toate drepturile civile și politice.

Această discriminare conduce la o inegalitate între parteneri în ceea ce privește exercitarea drepturilor în cadrul căsătoriei, poate conduce la o inegalitate de statut social între parteneri – fetele putând fi puse în situația de a-și întrerupe studiile, pentru a putea face față sarcinilor domestice – și chiar la afectarea prematură a stării de sănătate a respectivelor femei.

Codul familiei asigură soților, în principiu, un statut juridic egal; în realitate femeile au mai multe responsabilități familiale decât bărbații. Sub influența unui model tradițional anacronic, se consideră că este de datoria femeilor să administreze resursele familiei, să îndeplinească treburile gospodărești considerate “ușoare și mărunte” (aprovizionarea, gătitul, spălatul, călcatul, curățenia), să supravegheze și să îngrijească copiii și vârstnicii, toate acestea adăugându-se, în majoritatea cazurilor, la îndeplinirea sarcinilor profesionale la locul de muncă. În schimb, bărbaților le sunt alocate acele lucruri considerate “grele și importante”, cum ar fi lucrările de construcție și zidărie ori reparația și întreținerea instalațiilor, pentru efectuarea cărora, de altfel, sunt chemați lucrători specializați. În consecință, bugetul de timp liber al femeilor este mult mai mic decât cel al bărbaților.

Tradiția acționează uneori și în defavoarea bărbaților. Ei sunt considerați mai puțin capabili să crească și să îngrijească copiii, motiv pentru care, de multe ori, în caz de pronunțare a divorțului, justiția nu le încredințează copiii minori spre creștere și îngrijire.

În prezent există o tendință, din ce în ce mai accentuată, de ocolire a formalizării căsătoriei și de conviețuire a tinerilor în uniuni consensuale. În același timp, se constată o creștere a numărului de familii monoparentale și, în cadrul acestora, a numărului celor în care responsabilitatea gospodăriei și a procurării resurselor revine femeilor.

Au crescut, de asemenea, în proporții îngrijorătoare, rata mortalității materne, numărul de avorturi, mortalitatea infantilă, procentul nou-născuților subponderali. În același timp, s-a înregistrat o alarmantă creștere a ratei mortalității masculine, creșterea morbidității și scăderea duratei medii de viață a bărbaților.

Cauzele acestor evoluții sunt multiple: scăderea nivelului de trai și creșterea gradului de insecuritate economică, nivelul scăzut de educație pentru viață, dificultățile de relaționare în cadrul cuplului și de adaptare la situațiile de criză.

Violența este un alt flagel care afectează viața de familie. Ignorată sau nerecunoscută oficial în perioada totalitarismului, violența nu numai că s-a dezvăluit, dar a și luat amploare în prezent, pe fondul scăderii nivelului de trai și al creșterii insecurității economice. Șomajul, alcoolismul, problemele locative, carențele educaționale, constituie tot atâția factori care contribuie la întreținerea și creșterea acestui fenomen la dimensiuni îngrijorătoare, victimele cele mai frecvente ale acestuia fiind femeile și copiii.

3. Viața publică și participarea la decizie

Deși România a făcut progrese în îndeplinirea angajamentelor asumate în domeniul drepturilor omului, acestea nu sunt semnificative în ceea ce privește asigurarea participării egale a femeilor și bărbaților la viața socială, astfel încât, sferele decizionale politice de nivel înalt, structurile de partid sau instituțiile administrației publice, nu sunt accesibile în aceeași măsură femeilor și bărbaților, femeile rămânând cel mai adesea cantonate în activități executive, fără posibilități reale de promovare sau de afirmare în prima linie politică.

Participarea disproporționată a femeilor și bărbaților la viața publică și la luarea deciziilor reflectă cel mai bine existența și perpetuarea discriminărilor după criteriul de sex.

Incontestabil, lumea politică și viața partidelor sunt dominate de bărbați, deși drepturile politice egale pentru toți cetățenii, femei și bărbați, sunt legiferate de peste șaiszeci de ani.

Puține partide au inclus în statut sau în programe principiul egalității între femei și bărbați, iar cele care au făcut-o, în principal partidele de orientare social-democrată, nu au adoptat și strategii adecvate de aplicare în practică. Nici un partid politic nu are președinte o femeie și sunt puține femei care fac parte din structurile de conducere ale partidelor. Consecința este că doar un număr foarte mic de femei au fost incluse pe listele electorale și un număr încă și mai mic de femei au fost plasate pe locuri eligibile ale listelor.

Ca atare, în actuala legislatură, în Parlamentul României sunt 38 de femei deputate, din totalul de 345 deputați și 11 femei senatoare, din totalul de 140 senatori, ceea ce reprezintă un procent total de 10,1% femei. Nici o femeie nu este în conducerea celor două camere parlamentare și o singură femeie este președintă de comisie (Comisia de muncă și protecție socială din cadrul Camerei Deputaților).

În structurile administrației publice centrale, femeile sunt repartizate conform aceleiași scheme piramidale: numeroase în posturile subordonate, de execuție sau cu răspundere limitată, și din ce în ce mai puține în posturile înalte de decizie. În prezent, din cele 22 de posturi de ministru, doar 5 sunt ocupate de femei, iar din cele peste 90 secretar de stat, doar 8 sunt ocupate de femei, multe ministere neavând nici o femeie în conducerea lor.

Fără a fi spectaculoasă, o oarecare schimbare s-a petrecut în sfera economică, accesul mai larg al femeilor în funcții de conducere ale unităților economice, în special în sectorul privat, reprezentând un început de recunoaștere a capacităților antreprenoriale și manageriale ale acestora.

4. Conștiința publică

În perioada comunistă egalitatea femeilor și bărbaților a fost puternic susținută, cel puțin la nivelul ideologiei oficiale, fiind una dintre ideile importante folosite în procesul de modernizare a societății românești în perioada postbelică. Chiar dacă în practică această egalitate a dus la apariția fenomenelor de supraaglomerare a femeilor – devenite tovarășe de muncă cu bărbații, dar încă responsabile aproape în exclusivitate de treburile casnice, de creșterea și educarea copiilor, de îngrijirea bătrânilor familiei – modelul de la care pornea, al egalității între sexe, era unul modern și progresist. Încercarea de a modela societatea în sensul abolirii prejudecăților legate de superioritatea unui sex era, de altfel contemporană cu evoluția lumii civilizate în deceniile 6-7, mișcările de emancipare a femeilor impunând în țările cu democrații avansate reconsiderarea rolurilor tradiționale și a percepțiilor despre femei și bărbați în societate și în familie.

Dorința totală de ruptură cu trecutul a făcut ca tranziția postrevoluționară să fi renunțat la acest mit considerat “comunist”, fără a avea vreo preocupare pentru afirmarea unui model societal alternativ, bazat pe dezvoltarea și afirmarea persoanelor, indiferent de sexul acestora.

După 1989, rolul mijloacelor de informare în masă a devenit esențial în formarea imaginii asupra realităților sociale și în popularizarea unor modele contemporane, dar mass-media românească este încă departe de a promova mesaje pozitive în privința parteneriatului de gen și a participării sociale a femeilor. Continuă și uneori se amplifică utilizarea unor clișee discriminatorii, atât în presa scrisă cât și în cea audio-vizuală, acestea contribuind la perpetuarea în conștiința publică a unor modele deformate de reprezentare a femeilor și bărbaților.

Societatea românească a fost invadată după 1989 de produse și imagini care transmit și consolidează cu preponderență anumite modele de feminitate la care societățile occidentale au renunțat în ultimele decenii: femeia ca obiect sexual, ca ființă frivolă, preocupată doar de aspectul său estetic, femeia ca ființă frumoasă, dar proastă (vezi reclamele cu blonde) sau, în alt registru, este cultivată imaginea mamei iresponsabile care își ucide, maltratează sau abandonează copilul/copiii. Violența împotriva femeilor a devenit suportul mediatic al știrilor de senzație, ca și fenomenul în extindere al prostituției și sclaviei sexuale, inclusiv a celei juvenile. Deși populația activă feminină constituie aproape jumătate din totalul populației active, imaginea femeilor ca profesioniste nu este regăsită în modelele ce domină spațiul public actual, decât, cel mult, în acel sens al cuvântului “profesionistă” pentru care la ora actuală se cere legalizarea.

Imaginea bărbaților este și ea afectată (deși nu în aceeași măsură ca a femeilor) de prejudecățile unor modele nepotrivite. Bărbatul-macho (viril și grosolan-sexist), dar și bărbatul obligat să aibă succes social, responsabil de întreținerea familiei – dar dependent de îngrijirea femeii și incapabil să se descurce în condiții de separare sau văduvie -, nepregătit pentru a crește copii singur - sunt imagini care, ca și în cazul femeilor - deformează percepția tinerilor asupra rolurilor ce le revin în societate și în familie, crează așteptări de conformare din partea societății și frustrări pentru cei care sunt obligați să suporte efectele lor nedorite.

În lipsa unui model contemporan care să direcționeze comportamentele sociale și relaționarea între femei și bărbați în public sau în viața privată, societatea românească pare a se orienta în prezent către modelele tradițional-patriarhale, al căror principal defect este conservatorismul, care le face incapabile să normeze realități mult diferite de cele care le-au inspirat și le face indezirabile ca opțiuni de viitor.

Presiunea modelului cultural nu este doar o noțiune abstractă și nu se referă doar la femei. Statisticile au arătat, de pildă, că în România bărbații au suportat mult mai greu și mai prost perioada tranziției. Ei s-au adaptat mai greu situației de a fi șomeri – resimțită ca o pierdere a sensului existenței lor – și au căzut în alcoolism și violență în procente incomparabil mai mari decât femeile aflate în aceeași situație. Reducerea speranței medii de viață pentru bărbați în această perioadă este un indicator al efectelor alarmante - complet nemediatizate și nerecunoscute ca problemă – al cumulărilor factorilor sociali cu presiunile psihologice ale modelelor culturale neadaptate la realitatea contemporană românească.

Deși în urma liberalizării societății românești postrevoluționare ar fi fost de presupus că modelele occidentale în privința relațiilor dintre femei și bărbați vor influența societatea românească, aceasta este departe de construirea unui model partenerial în familie și societate, bazat pe respect și recunoașterea valorii fiecăruia, în care diferențele dintre sexe să nu fie privite și transformate în deficiențe care să împiedice afirmarea și dezvoltarea liberă a fiecărui om, indiferent de sexul său.

Un prim pas în direcția unei evoluții spre modernitate ar fi definirea și popularizarea modelului cultural pe care societatea românească vrea să îl adopte în relațiile dintre femei și bărbați, întrucât standardele culturale naționale nu pot face abstracție de evoluțiile înregistrate în acest sens în spațiul comunitar, în care România vrea să se integreze.

III. EGALITATEA ÎNTRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI – O ȘANSĂ PENTRU ROMÂNIA

CONCLUZII ȘI PROPUNERI

Situația prezentată este departe de a reflecta întreaga realitate, acest miniraport având menirea de a scoate în evidență doar câteva dintre disparitățile flagrante care există între femei și bărbați, scopul său esențial fiind acela de a atrage atenția că modelul social actual este profund inechitabil și trebuie schimbat printr-un efort comun.

Este îngrijorător că principalele tendințe în ceea ce privește situația femeilor și bărbaților din România indică o alarmantă involuție datorită insuficiențelor acțiuni inițiate la nivel guvernamental, cu toate eforturile depuse de reprezentanții societății civile.

Datele recente arată că societatea românească contemporană, în lipsa unor modele progresiste, tinde să se orienteze în construirea relațiilor dintre femei și bărbați, atât în familie cât și în viața publică, către un model patriarhal. Grefat pe fondul sărăciei și al evoluțiilor sociale negative ale tranziției românești, acest model cultural este generator de comportamente și practici sociale retrograde și discriminatorii. El induce ideea inferiorității/superiorității unui sex și permite, în practică, tratarea diferențiată a persoanelor în conformitate cu acest criteriu, ceea ce contravine principiilor elementare ale democrației.

Eliminarea discriminărilor după criteriul de sex – vizibile sau discrete – este una dintre condițiile necesare pentru construirea unei societăți echitabile și pentru evoluția spre progres, aceasta presupunând implicarea efectivă a autorităților statului și a fiecărui om politic în parte.

În plus, în condițiile extinderii Uniunii Europene, România are de ales între a rămâne o insulă arhaic-tradițională, cu modele culturale și relații de producție pe măsură, sau a se integra într-un spațiu reglementat de standardele democrației și civilizației occidentale, cu opțiuni culturale și relații de producție progresiste. Dacă alegerea se îndreaptă spre evoluția către modelul social european, factorii de decizie politică nu mai pot ignora problemele legate de discrepanțele existente între situația femeilor și a bărbaților și nici consecințele economice și sociale generate de acestea.

Egalitatea de șanse între femei și bărbați constituie o necesitate și, în același timp, o șansă pentru România. Pentru fructificarea acestei oportunități, atât pe termen scurt, cât și pe termen lung, cei ce dețin astăzi puterea politică trebuie să urgenteze luarea următoarelor măsuri:

1. Înființarea Agenției Naționale pentru promovarea egalității de șanse, instituție abilitată să elaboreze strategia națională în domeniu, să coordoneze și să controleze aplicarea politicilor și programelor privind egalitatea, precum și să evalueze progresele realizate;

2. Includerea în agenda guvernamentală a problematicii egalității de șanse între femei și bărbați și a programului de măsuri concrete pentru aplicarea Planului Național de Acțiune pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați;

3. Asigurarea finanțării necesare, din bugetul de stat, pentru susținerea activităților și punerea în practică a măsurilor de realizare a egalității de șanse între femei și bărbați.